

15.05.2022

Ideologien bak global jihadisme

Abdullah Azzam og Osama bin Laden

Ola Falkenberg Nordvik
NTNU

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Motivasjon	3
Metode	4
Avklaringer, og arabiske ord og uttrykk	6
Salafismens historie	7
Abdullah Azzam	8
Osama bin Laden	9
Begrunnelser for jihad.....	12
Forsvar av det muslimske land – den første plikten etter troen	12
Jihad mot USA.....	16
Begrunnelser for global jihad.....	19
Referanser	23

Innledning

Denne oppgaven er en del av grunnskolelærerutdanningen min, og en forskning og utviklingsoppgave innenfor faget samfunnsfag. Jeg studerer for å bli lærer for 5.-10.-klassinger, og oppgaven kommer til å bære preg av at jeg ønsker meg en fremtidig jobb i ungdomsskolen. Oppgaven jeg har skrevet kan knyttes opp mot læreplanen fra 2020, og kompetansemålet om fra 10. trinn der elevene skal kunne *gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av terrorhandling ... og reflektere over hvordan ekstreme holdninger og handlinger kan forebygges* (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det kan også knyttes til det tverrfaglige temaet om demokrati og medborgerskap. Her sier læreplanen at *samfunnsfag skal bidra til at elevene kan delta i og videreutvikle demokratiet og forebygge ekstreme holdninger, ekstreme handlinger og terrorisme* (Utdanningsdirektoratet, 2020). Læreplanen sier spesifikt at terrorhandlingene i Norge 22. juli 2011 skal inngå i denne opplæringen, men dette utelukker ikke å også fokusere på andre terrorhandling og terrorgrupper i tillegg.

Siden 2001, når den amerikanske presidenten, George W. Bush, erklærte krig mot terror etter terrorangrepet 11. september (George W. Bush Presidential Library And Museum, 2001), har det vært konflikter i Midtøsten der vestlige styrker har deltatt. Norge deltok i Afghanistan over flere år (Dørum, 2021), og ble også med i Irak som stabiliserende styrke etter den amerikanske invasjonen av landet i 2003 (FN-sambandet, 2022). Jeg syntes derfor terror som er gjennomført av jihadistiske grupper også bør få en plass i pensum, spesielt da dette også kan knyttes opp mot kompetansemålet for 10. trinn, samfunnsfag, som sier at elevene skal kunne *gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer i noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene* (Utdanningsdirektoratet, 2020).

På bakgrunn av dette har jeg ønsket å forske på ideologien som ligger bak disse jihadistiske gruppene, for å forstå deres handlinger. Jeg har begrenset meg en del, og funnet ut at jeg vil ta utgangspunkt i to viktige personer, som begge har skrevet betydningsfulle fatwa til muslimer verden over om å støtte deres sak. Disse personene møttes under Sovjetunionen sin invasjon av Afghanistan på 80-tallet, og er pionerer innenfor global jihadisme, Abdullah Azzam og Osama bin Laden. Jeg tar spesielt utgangspunkt i fatwaene og et brev som kaller på muslimer for å delta i jihad. For Azzam var dette jihad mot Sovjetunionen i Afghanistan (Azzam, 1979), og for bin Laden var dette jihad mot USA.

Problemstillingen min er derfor: *Hvordan begrunnet tidlige globale jihadistiske ledere sine ideologier gjennom utsendte brev og fatwa?* Besvarelsen vil ta utgangspunkt i hva dem selv skriver, og tar ikke hensyn til hvordan deres syn ble mottatt av kritikere.

Motivasjon

Motivasjonen min for å skrive om dette er at jeg har lurt på dette mye opp gjennom årene. Jeg har selv vært flere år i forsvaret, og har en vennekrets der flere har vært ute på utenlandsoppdrag i både Irak og Afghanistan. Jeg har også vært spurt om jeg ønsker å bli med i internasjonale operasjoner, og sånn sett blitt tvunget til å ta en stilling til om krigen mot terror var noe jeg ønsket å ta del i. Den situasjonen jeg var i gjorde at jeg hadde mange samtaler om terror, og hva som fikk folk til å ty til dette. Det vi hadde hørt om terror utenom jihadistene var at terror ble brukt av mennesker som følte seg undertrykt i sitt eget land. Når kolonialismen gikk mot slutten var det mange som brukte terror til å jage ut de siste europeerne, og folkegrupper som ønsket å bli frigjort fra det landet de lå under brukte terror for å få frem sine budskap, og tvinge styrkene ut av områdene deres (Haass, 2020, s. 168) Om det var baskiske terrorgrupper i Spania, den paramilitære irske bevegelsen, IRA, i Irland, eller palestinske forgreninger av Hamas i Israel, så følte jeg det var det lett å skjønne hvorfor de tok til terror, uten at jeg støttet det av den grunn. Fra 2001 var det derimot kommet noe jeg ikke kunne forstå. Jihadister gikk til angrep på områder de ikke hadde noen tilknytning til, eller var i konflikt med, og de brukte enkeltpersoner som trodde så sterkt at de var villige til å ofre livet sitt for denne saken. For meg var dette fullstendig uforståelig, og jeg har tenkt på dette siden.

Som samfunnsfagslærer håper jeg at jeg kan komme med en dypere innsikt til elevene mine. Mediene som skriver om jihadistiske terrorister, er ofte overfladiske og kaller dem bare jihadister, eller ekstremister innenfor Islam, uten å gå dypere inn på hva som er ideologien deres. Jeg føler dette ikke holder, og vil gjerne vite hva som ligger bak disse ekstreme ideologiene. Hvordan de begrunner handlingene sine i religionen, og hvordan de kan få troende muslimer til å føle et så sterkt fellesskap at de reiser over hele verden for å krige, eller terrorisere andre muslimers fiender. Det er ikke sikkert at jeg kan få en forståelse av handlingene til disse som er så troende, jeg er tross alt ikke troende selv, men jeg kan i det minste få en oversikt over noen av holdningene og forklaringene som de gir seg selv. Kanskje

kan dette gjøre at jeg kan undervise på en måte som motvirker dette blant mine elever i fremtiden. Kanskje kan dette gjøre at jeg kan oppdage tidlige symptomer på ekstreme holdninger blant ungdom som er utsatt for jihadistisk propaganda. Det er i hvert fall det jeg ønsker å oppnå for meg selv med denne oppgaven.

Metode

For å finne svaret på problemstillingen min skal jeg benytte meg av en kvalitativ tekstanalyse der jeg studerer tekster som er skrevet av de globale jihadistiske lederne jeg har valgt å fokusere på. Kvalitativ tekstanalyse går inn under en tolkningstradisjon som kalles hermeneutikk. Dette innebærer at jeg skal prøve å forstå meningsperspektivet til menneskene som har uttrykt seg gjennom tekstene jeg analyserer. En dimensjon av dette er at jeg skal analysere tekstforfatterens oppfatninger og hensikt med å skrive teksten (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 163).

Jeg kommer til å benytte fatwaer fra tiden Abdullah Azzam og Osama bin Laden, slo seg opp som globale jihadistiske ledere. Azzam og bin Laden har selv har gitt ut disse tekstene som gir et innblikk i hvordan de tenker, og deres ideologi. De har skrevet dem på arabisk, men også oversatt de til engelsk. Disse tekstene kan defineres som førstehåndsberetninger, og en primærkilde (Andersen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2017, s. 72), da de er skrevet av personene jeg ønsker å forstå gjennom problemstillingen min. Tekstene må også leses i en kontekst. Eksempelvis er Azzam sin Fatwa, *forsvar av det muslimske land – den første plikten etter troen*, er en tekst som ble skrevet av både en islamsk lærd, og en tapende palestinsk motstandskjemper som en oppfordring til muslimer verden over, om å forsvare Afghanistan fra Sovjetunionen (Azzam, 1979). Framstillingen hans av situasjonen anser jeg ikke som pålitelige, eller representative for fremstillingene i samtiden, men jeg ser på det som hans egen opplevelse, og valgte fremstilling av situasjonen. Pålitelighet blir ofte bedømt i sammenheng med evnen, viljen og muligheten som kildeforfatteren hadde (Andersen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2017, s. 75). For Azzam og bin Laden er det nok viljen jeg er mest kritisk til når det kommer til tekstene deres. Det er for meg tydelig at målet for disse i starten var å rekruttere mujahedin, og samle inn penger, og at viljen til å skrive disse tekstene kom fra ønske om å påvirke, mer enn for å forklare (McGregor, 2003).

Gjennom oppgaven vil jeg bruke sekundærkilder til å beskrive livene til disse personene. Jeg vil bruke nøytrale kilder, samt kilder som sto personene nærmere. Flere av disse biografiske tekstene har med tanker rundt årsakene til Azzam og bin Laden sine handlinger og ideologi. Vanligvis når man ser etter årsaksforklaringer ser man etter noe som kan skje i den tiden og rommet der handlingene skjedde (Andersen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2017, s. 143). Jeg vil kunne begrunne noen handlinger basert på dette, men for å forstå ideologien bak handlingene må jeg derimot bryte med dette. Her må jeg ty til intensjonale forklaringer. Intensjonale forklaringer er forklaringer av handlinger basert på intensjonen hos en aktør (Andersen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2017, s. 145). Gjennom analysen av tekstene vil jeg derfor ha intensjonene til forfatterne i bakhodet. Tekstene kan forstås som en konsekvens av en intensjon, men når det kommer til analysen min, vil jeg i stor grad ta utgangspunkt i innholdet, siden det er dette som påvirket ideologien i samtiden, og i ettertiden. Selv om intensjonen bak tekstene har bidratt til å presse den jihadistiske ideologien som fremstilles i tekstene, mener jeg narrativene bak det som er skrevet også er en viktig del av historisk literacy. Historisk literacy er evnen til å uttrykke kunnskap om verden kombinert med en forståelse av historiske narrativer (Hatlen, 2020, s. 32).

Kildene jeg benytter meg av i denne oppgaven vil jeg si er ganske pålitlige til det jeg ønsker å få svar på. En svakhet kildene min har, er derimot at mange av kildene jeg bruker har blitt oversatt fra arabisk. Videre vil denne oppgaven oversette utdragene jeg tar i bruk til norsk. Dette kan føre til feiltolkninger i språket, og derfor forståelsen. Det er også en del bruk av arabiske og islamske uttrykk. Jeg har selv søkt opp hva disse ordene betyr, og vil ha en seksjon med avkrainger i oppgaven der jeg forklarer hvordan jeg forstår disse begrepene. For å unngå mistolking av disse vil jeg også benytte meg av disse begrepene i dette arbeidet. Forståelsen av språket er viktig når man skal lese historiske tekster (Andersen, Rosland, Ryymin, & Skålevåg, 2017, s. 77), men også for å forstå Azzam og bin Laden sin ideologi. De arabiske og muslimske begrepene som benyttes har ofte en større betydning enn bare en enkel oversettelse kan gi.

Azzam og bin Laden bruker også mange referanser i sine tekster til Koranen. Jeg har valgt å ikke sjekke disse referansene, for jeg ønsker ikke å kommentere konteksten de blir dratt ut fra, eller hvordan jihadistene klarer å tolke versene dit dem blir tolket. Jeg ønsker heller å se på hvordan versene de bruker begrunnes av jihadistene.

Avklaringer, og arabiske ord og uttrykk

I denne oppgaven har jeg studert mange tekster som tar for seg muslimenes hellige tekster, og mange av forfatterne er arabiske. Tekstene jeg har lest har vært oversatt til engelsk, og jeg har igjen oversatt dette til norsk. Jeg vil derfor komme med noen avklaringer som kan forklare noen av valgene jeg har måttet ta i oppgaven som følge av dette.

Først vil jeg presisere at arabisk skrives i et annet alfabet enn det vi bruker til å skrive norsk. Dette fører til at navn og uttrykk som ikke kan oversettes må skrives om til latinske bokstaver. Oversettere har da brukt bokstavene som høres mest like ut. Dette har ført til at navnet Mohammed kan skrives på flere måter med det latinske alfabetet basert på hvor personen som uttalte Mohammed er fra. I Norge kan en person hete Mohammad eller Mahammed, men på arabisk vil tegnet være det samme. I denne oppgaven har jeg prøvd å være konsistent på hvilke skrivemåter jeg har brukt på navn og uttrykk, og de har ikke alltid stemt med kildene jeg har brukt. Dette kan også føre til forvirring om du som leser skulle søkt opp noen av navnene du kommer over i denne oppgaven, eller ønsker å gå gjennom kildene mine.

Når det er sagt vil jeg trekke frem noen ord som jeg har valgt å ikke oversette i oppgaven. Dette er fordi det ikke har vært noen god oversettelse på norsk, eller fordi ordet som regel blir brukt på arabisk når ordet diskuteres i diverse medier. Her er en liten liste:

Mujahedin – hellig kriger.

Jihad – Det er mange former for jihad, men i denne teksten er jihad utelukkende brukt for «hellig krig».

Jihadist – En salafist som mener hellig krig er den eneste måten å reformere det islamske samfunn.

Fard Ayn – *Fard Kifaya* – Pliktene innenfor islam er rangert. Fard refererer til de individuelle pliktene dine, men Ayn og Kifaya rangerer dem. Ayn er den største plikten.

Fatwa – Er en religiøst utsendt dom av en islamsk lærd som baserer dommen sin på islam

Madhhab – En islamsk lærd som tolket og formet Hadith. Det fantes fire slike på 700- og 800-tallet som startet sine egne lovskoler blant sunnimuslimere.

Hadith – En samling med fortellinger om hva Profeten Mohammed sa og gjorde.

Salafismens historie

For å forstå hvordan ideologier oppstår, er det greit å se tilbake på de som har formet den. Ser vi på retningene innenfor islam, er det flere retninger som har ekstremister, akkurat som det er for de fleste religioner. Retningen som har utviklet jihadister som Abdullah Azzam og Osama bin Laden ligger innenfor den puritanske salafistiske skolen. Salafisme kan sies å være mer som en intellektuell strømning enn er faktisk gren innenfor sunnimuslimsk islam (The Week, 2019). Den kan sies å ha hatt utspring fra ulike muslimske ideologer. En av disse er Jamal al-Din al-Afghani, som ønsket en pan-islamsk enhet som kunne kjempe mot den europeiske kolonialismen på 1800-tallet. Man ser også tydelige trekk fra Muhammad Ibn 'Abd al-Wahhab sine tanker som utviklet seg på 1700-tallets Saudi-Arabia (Mohie-Eldin, 2015). Wahhab ønsket å bekjempe alt som gikk imot hans monoteistiske gudsyndyrkelse, samt sjiamuslimer og andre tolkninger av sunni-islam som han ikke var enig i (Vogt, 2018). Det er fortsatt mange som følger hans strenge puritanske retning, og Saudi-Arabia støtter fortsatt spredningen av wahhabi islam over hele verden (Bergen, 2021).

Salafisme kan derimot også ha hatt sitt opphav enda lenger tilbake. Ordet al-Salafiyya ble for første gang brukt av Taqi al-Din Ibn Taymiyya tilbake på 1300-tallet, men da ble det nok snakket om som et uttrykk for den måten muslimer levde på i fortiden, salaf er nemlig arabisk for fortid (Mohie-Eldin, 2015). Fortiden som da ofte blir referert til av salafister varierer, men for de som følger Hanibali skolen er det tilbake til de tre første generasjonene etter Profeten Mohammed. Denne perioden sies å slutte rundt år 855, rundt samme tid som teologen Ahmad ibn Hanbal døde (Mohie-Eldin, 2015). Mange av tekstene hans er derfor viktige for flere retninger innenfor islam som følger Hanibali skolen. Ibn Taymiyya ønsket et sterkt muslimsk fellesskap, og utsendte en fatwa der han argumenterte for at muslimer måtte samles til et fellesskap, for det er å tilbe Allah (Ibn Taymiyyah, 1299). Ibn Taymiyya prøvde også å få bort alle innovative tolkninger av islam, og mente at Koranen og Profeten Mohammeds Sunna var de eneste tolkningene av islam som var gyldige. Denne puritanske tankemåten er fortsatt tydelig i den salafistiske retningen i dag, og de innenfor salafismen er fortsatt tydelig på hva dem mener er kjetteri innenfor praktiseringen av islam (Mohie-Eldin, 2015).

Det er en splitt mellom salafister den dag i dag. Det er de som mener at siden Koranen skal tolkes direkte, og derfor trenger man ikke taqlid, eller det å være konformativ i møte med en annen persons lære. Dette har ført til at mange følger sine egne tolkninger, og salafismen blir derfor ikke så smal som noen ledere kanskje ønsker. Dette har ført til flere ulike grener

innenfor salafisme. Du har de som er stille (på engelsk ofte *quietest*), de som er aktivister, og de som er jihadister. De som er stille har mye av tankegangen sin fra al-Albani, en islamsk skriftlærd med særlig kunnskap om hadithene. De fokuserer på utdanning og egen kunnskap om islam, og islamske skrifter (Mohie-Eldin, 2015). Aktivistene er derimot mer politiske. De ønsker å promotere den sanne islam, og oppfordrer til politisk aktivisme for å reformere samfunnet, for å beskytte islam og muslimer fra sekularisering og vestlig innflytelse. Jihadistene, eller salafi-jihadistene, ønsker å reformere islam gjennom vold, og ønsker å skape et nytt kalifat (Mohie-Eldin, 2015).

Salafisme har på mange måter blitt formet av reaksjoner på andre retninger innenfor islam og ytre påvirkning. Den puritanske tankemåten har fått spre seg som en klar og tydelig tolkning i et hav av andre mer diffuse tolkninger av islam. Etter det ottomanske riket falt var det usikkerhet i mange arabiske land, og påvirkningen fra vestlig imperialisme følte av mange som en trussel mot islam og muslimske land. Islamisme i mange former dukket opp, og salafisme var definitivt en retning som fikk mange følgere (Mohie-Eldin, 2015). Jihadistene er bare en liten del av disse, og måten jihadisme har blitt en global enhet kommer jeg nærmere inn på når vi skal se videre på to store personligheter innenfor global jihad, Abdullah Azzam og Osama bin Laden.

Abdullah Azzam

Den første personen som jeg har funnet, og som av flere blir ansett som grunnleggeren av den globale jihad er Abdullah Azzam. Han utsendte en fatwa tidlig under den sovjetiske okkupasjonen av Afghanistan, og denne la grunnlaget for en ideologi som gikk ut på at det var en global muslimsk plikt å delta i jihad mot de vantro (Azzam, 1979).

Abdullah Azzam var sunnimuslim, og ble født i Palestina i 1941, i en by som heter Selat Al Harithia. Han ble tidlig medlem av det muslimske brorskap og kjempet mot Israelske styrker som en del av det han så på som Jihad, eller hellig krig, mot Jødernes ekspansjon i Midtøsten. Han migrerte til Jordan da Israel tok vestbredden i 1967, og trakk seg tilbake fra jihad for å undervise ved universitetet i Amman når Israelerne kjempet PLO (Palestinas frigjøringsorganisasjon) ut av Jordan i 1970. Mens han hadde kjempet for Palestina, studerte og underviste han i sharia og islamsk rettspraksis i Syria og Egypt (Azzam, 1979). Han tok inspirasjon fra andre muslimer som den muslimske middelalder-filosofen og rettslærde Ibn

Taymiyah, Sayyid Qutb, en lederskikkelse i det muslimske brorskap, og den Egyptiske radikale salafisten Muhammad Faraj (McGregor, 2003) når han etter hvert formet sin egen ideologi. Etter studiene i Egypt dro han tilbake for å kjempe for palestinere, men han syntes PLO var for sekulære og sosialistiske, og følte deres holdninger til Islam var for dårlige. Så da han fikk tilbud om en jobb på universitetet i Jeddah, Saudi-Arabia, dro han dit. Der møtte han blant annet en ung og påvirkelig Osama bin Laden (McGregor, 2003). Når Sovjetunionen angrep Afghanistan i 1979, utsendte Azzam en fatwa, *forsvar av det muslimske land – den første plikten etter troen*, som argumenterte for at jihad i Afghanistan var en internasjonal muslimsk plikt (Azzam, 1979). Deretter reiste Azzam til Pakistan for å være nærmere jihad i Afghanistan. Han jobbet først som professor på det Internasjonale Islamske Universitetet i Islamabad, før han sa opp for å bruke all sin tid og energi på jihad i Afghanistan (Azzam, 1979). Han flyttet da til Peshawar, på grensen til Afghanistan, der han var en av de første arabere som ble med den Afghanske mujahedin. Når han kom til Peshawar, hadde han en plan om å gjøre jihad i Afghanistan internasjonal. Han inviterte blant annet Osama bin Laden til å bli med (Kılınc & Şafak, 2021), og skapte Maktab al-Khadamat (MAK) i 1984. Gjennom MAK klarte Azzam å rekruttere muslimer fra hele verden for å komme å kjempe med de Afghanske mujahedin, og han brukte også organisasjonen til å ta imot donasjoner fra enkeltpersoner, samt private og statlige organisasjoner (McGregor, 2003). MAK startet opp i 1984, og de neste årene brukte Azzam mye tid på å reise rundt å samle støtte for de afghanske mujahedin, spesielt i USA. Han skal ha vært i mer enn 50 byer i 28 forskjellige stater i USA, og møtt tusenvis av folk. Han var også på turer til Europa, og andre deler av Midtøsten. Alltid på jakt etter muslimer som var villige til å støtte jihad (Kılınc & Şafak, 2021). Mot slutten av 80-tallet var det en maktkamp om hvem som skulle ta makten i Afghanistan når Sovjetunionen til slutt ville trekke seg ut, og Azzam hadde en viktig rolle i å prøve å samle alle mujahedin. Dette kan ha ført til at han har fått fiender, og i 1989 ble det gjennomført to attentatforsøk, der det siste ble vellykket 24. november. Det er ingen som noen gang tok på seg ansvaret, men listen over mistenkte strekker seg fra CIS og KGB, til Osama bin Laden (McGregor, 2003).

Osama bin Laden

Osama bin Laden er den andre personen som jeg ønsker å se på i forbindelse med min problemstilling. Han var leder og grunnlegger av Al-Qaida, den globale terrororganisasjonen

som gjennomførte terrorangrepene som satte i gang krigen mot terror. Når det kommer til Osama bin Ladens liv, så ønsker jeg å gå gjennom det, frem til angrepene på World Trade Center og Pentagon, 11. september 2001. Dette for å få et innblikk i hva som kan ha påvirket han til å ende opp med den ideologiske overbevisningen han fremviser i tekstene jeg senere skal analysere av ham, som alle ble publisert i årene før angrepene 9/11.

Osama bin Laden ble født i 1957 i Riyadh i Saudi-Arabia som den 17. av totalt 52 barn til sin far, Mohammed bin Laden (History.com Editors, 2009). Faren hans hadde blitt rik av å bygge og konstruere veier, moskeer og andre ting for den Saudiarabiske kongefamilien. Faren hans døde i 1968, og dette gjorde at Osama bin Laden arvet flere millioner allerede i ung alder. Under studiene i Jeddah, der han studerte for å bli sivilingeniør, møtte han flere lærere og medstudenter som sto for en mer konservativ panislamsk gren av sunni islam (BBC, 2011). Blant disse var den muslimske lærde, Abdullah Azzam, som var en av påvirkene for å få Osama bin Laden med til Afghanistan (McGregor, 2003).

Bin Laden var i starten av 20-årene i 1979, det samme året den islamske kalender (Hijri) gikk inn i et nytt århundre, når tre store hendelser fant sted i den muslimske verden. Den religiøse revolusjonen i Iran, militante sunnimuslimers overtagelse av moskeen i Mekka, som presset den saudiarabiske kongefamilien til å finansiere wahhabisme over hele den muslimske verden, og Sovjetunionen sin okkupasjon av Afghanistan (Bergen, 2021). Når de sovjetiske styrkene inntok et muslimsk land, var dette noe flere i den muslimske verden kjente på. Bin Laden reiste til Pakistan, til grensebyen Peshawar, hvor han, sammen med Abdullah Azzam, skapte en organisasjon, Maktab al-Khadamat, for de som ønsket å være mujahedin, eller bistå økonomisk (McGregor, 2003). I starten var ikke bin Laden med på kampene selv, men var viktig for å skaffe moralsk og økonomisk støtte rundt om i verden (History.com Editors, 2009). Ifølge han selv var han ikke noe særlig til kriger i starten. I et intervju med The Guardian forteller moren til Osama bin Laden at han selv sier han besvimte under et møte med sovjetiske styrker, og at han ikke våknet før kampen var over, og vunnet av mujahedin (Chulov, 2018). Kilder nær bin Laden forteller at han ikke var inne i Afghanistan før i 1982, og at han frem til 1986 hadde hovedbasen sin i Peshawar der han i 1984 etablerte et gjestehus, som skulle være arabiske jihadister sitt første møte med mujahedin. Kilden forteller videre at det var først i 1986 at han valgte å bygge baser inne i Afghanistan for mujahedin, og at det var på denne tiden han valgte å lede sine egne styrker med arabiske jihadister på frontlinjen (Anonym).

I 1988 starter Osama bin Laden sin egen organisasjon, utenfor Maktab al-Khadamat, som han kaller «basen», eller al-Qaida på arabisk. Denne gruppen samler sammen mennesker med store saudiarabiske formuer, mennesker med militante bakgrunner, og med en filosofisk og ideologisk tro på jihad (Wander, 2008). Bare et år etter trekker Sovjetunionen seg ut av Afghanistan, og Osama bin Laden returnerte tilbake til Saudi-Arabia. Han ser tidlig faren landet står ovenfor med Irak. Når Kuwait bli okkupert ønsker han å bruke krigerne fra Afghanistan til å vokte den saudiarabiske grensen. Den saudiarabiske kongefamilien ønsket ikke dette, og da de heller lot USA bruke landet deres som en base under Gulf Krigen, gjorde dette bin Laden rasende. Han så på amerikanerne som vantro, og mente at al-Qaida en dag skulle bli verdensledende (History.com Editors, 2009). Prince Turki al-Faisal, tidligere sjef for Saudi-Arabias etterretningstjeneste, sier i et intervju med The Guardian at bin Laden ble mer politisk tidlig på 90-tallet (Chulov, 2018). Kilder nær ham beskriver det som at han fikk beskjed om å holde en lav profil, men at han da fortsatte å påvirke gjennom religiøse kanaler. Han fikk da minsket bevegelsesfriheten sin, og rømte senere til Afghanistan i 1991 (Anonym).

Al-Qaida gjennomførte flere angrep tidlig på 90-tallet, blant annet et bombeangrep mot et hotell i Aden i 1992 og et bombeangrep mot World Trade Center i 1993 (Wander, 2008). I 1994 mistet han statsborgerskapet sitt i Saudi-Arabia, og tok tilflukt i Sudan. Han skal også ha oppholdt seg i London i en periode, og har der blitt glad i fotballklubben Arsenal, skal vi tro Adam Robinson sin bok *Bin Laden. Bak terrorens maske* (Verdens Gang, 2003). Bin Laden dro tilbake til Afghanistan i 1996, der Taliban nå hadde makten, og bin Laden fikk et godt forhold til lederen deres, Mullah Omar. Herfra styrte han al-Qaida, og i 1998 utsendte han en fatwa der han erklærte alle amerikanere for legitime mål for al-Qaida, og kalte på alle muslimer til å gjøre sin plikt å drepe dem (Wander, 2008).

Al-Qaida fortsatte sine angrep mot amerikanske borgere og eiendommer frem til 11. september 2001. Denne dagen kapret de fire passasjerfly, og fløy dem inn i World Trade Center og Pentagon. President George W. Bush erklærte deretter «krig mot terror», og gikk inn i Afghanistan for å stoppe al-Qaida og Osama bin Laden. Han ble drept av US Navy SEALs i Pakistan 2. Mai 2011 (Barack Obama Presidential Library, 2011).

Begrunnelser for jihad

Abdullah Azzam og Osama bin Laden har gitt ut fatwaer opp gjennom 70-, 80- og 90-tallet som gir et innblikk i deres ideologi, jeg skal ta utgangspunkt i to av disse som jeg mener har hatt størst innvirkning på det vi i nå ser på som en global jihad. Jeg skal gå gjennom å analysere hvordan de begrunner ideologiene som kommer frem gjennom fatwaene, før jeg ser på hvordan dette kan tolkes. Osama bin Laden sendte i 1996 ut et brev til alle muslimer der han erklærte jihad mot USA, og ga i 1998 ut en fatwa i samarbeid med andre jihadister, *Jihad mot jøder og korsfarere*, som mente at drap på amerikanere og deres samarbeid var en plikt for alle muslimer. Tidligere i 1979 ga Azzam ut en fatwa i forbindelse med sovjetunionens invasjon av Afghanistan. *Forsvar av det muslimske land – den første plikten etter troen*. Dette var en sterk bidragsyter til at mange muslimer over hele verden reiste til Afghanistan for å delta i jihad som mujahedin, og blir av flere ansett for å være starten på den globale jihadismen.

Forsvar av det muslimske land – den første plikten etter troen

Azzam starter sin fatwa med å dra frem en frase fra en muslimsk lærd som levde på 1300-tallet, Ibn Taymiyya. «Den første plikten etter troen er frastøtningen av fiendtlige angrep på vår religion og våre affærer» (Azzam, 1979). Her ser vi at Azzam med en gang referer til en viktig person blant salafister, som tidligere hadde forsøkt å samle muslimene mot den Mongolske fremrykningen vestover på 1300-tallet (Stanley, 2004). Dette kan ha vært for å sammenligne situasjonen i 1979 når Sovjetunionen angrep Afghanistan med en situasjon der det mongolske riket truet islamske land, og den rene islamske troen tidligere. Videre trekker han frem et hadith der Profeten Mohammed sier han har vokst opp i en tid mellom tiden for krig og tiden der Allah er forgudet alene uten noen andre, og at dem som står imot ham vil bli latterliggjort (Azzam, 1979). Jeg tror han trekker frem akkurat dette verset fra sahih hadith for å vise at det alltid vil være en krig å ha, frem til alle er muslimer, og for å styrke troen på seier, ved å vise til Mohammed sin tro på den muslimske fremmarsjen. Azzam skriver også basert på dette at Allah gjennom sin visdom ville frelse menneskeheten gjennom krig. Gjennom vers fra Koranen viser Azzam til at Allah kan beskytte, og straffe. Han argumenterer med at Allah ser folk opp mot hverandre, og dømmer ut fra det Allah ser. I et vers fra Koranen står det at «*Om dere ikke drar ut (for å kjempe for Allahs sak), så vil Han straffe dere med en smertefull straff og innsette et annet folk i deres sted, og dere kan ikke*

skade Ham det minste, og Allah er mektig over alle ting.» (Koranen 9:39). Ved å trekke frem dette verset syntes jeg det er tydelig at Azzam prøver å vise at Koranen sier at Allah sin sak er verdt å krige for, og at om du velger å la være, vil dette føre til straff. Det blir også trukket frem hadith der Profeten Mohammed kaller ut gjerrighet og feighet som de verste egenskapene man kan ha (Azzam, 1979). Han argumenterer med typiske salafistiske argumenter om at generasjonene etter de første muslimene (tiden etter de tre første generasjonene) neglisjerte Allah sin lære, og mens de forlot Allah, så forlot Allah dem. Han trekker frem et vers fra Koranen som forutså det salafistene mener har skjedd, og som underbygger argumentet hans *«Så fulgte det etter dem en generasjon, som forsømte bønnen og fulgte sitt onde begjær, derfor skal de snart møte (deres) ødeleggelse»* (Koranen 19:59). Han har her lagt et grunnlag for fatwaen sin som er basert på vers fra Koranen og Hadith. Han har vist eksempler fra Koranen og Profeten Mohammed som han tolker slik at krig var et viktig instrument for islam og muslimer.

Azzam deler i sin fatwa jihad mot de vantro inn i to typer. Offensiv og defensiv jihad. Offensiv jihad beskriver han som jighaden som utføres når de vantro ikke har samlet seg for å slåss mot muslimer. Han begrunner denne typen jihad med at det er en religiøs plikt, Fard Kifaya (annenrangs plikt), og at jihad er en form for konversjon med makt. Den minste formen for offensiv jihad som Azzam argumenterer for er å beskytte grensene til muslimske land, og sende en hær for å terrorisere fienden minst en gang i året. Defensiv jihad er for å forvise vantro fra muslimsk land. Når vantro okkuperer muslimske territorier vil jihad bli en enda større religiøs plikt, Fard Ayn (førsterangs plikt), enn offensiv jihad, argumentere Azzam. Det er de som er nærmest som har den største plikten, og hvis de ikke klarer det faller plikten på de som er nest nærmest. Denne prosessen mener Azzam at vil fortsette helt til jihad blir Fard Ayn for hele verden (Azzam, 1979). Han trekker også frem tekster fra de fire Madhhab som sunnimuslimer anerkjenner, Hanafi, Maliki, Shaffie og Hanbali, som alle bekrefter hans syn på at jihad kan bli Fard Ayn om de vantro angriper muslimers land (Azzam, 1979).

Azzam ønsker videre å bevise gjennom Koranen og Hadith at det tidligere i muslims historie er gitt generelle oppfordringer til å marsjere til krig til alle muslimer. *«Dra ut, lette eller tunge (av utrustning), og kjemp med deres eiendeler og deres liv for Allahs sak. Dette er det beste for dere, om dere bare visste»* (Koranen 9:41). Han legger frem kommentarer fra islamske lærde som henviser til dette verset, og sier at Allah ba alle muslimer marsjere med Profeten og nedkjempe romerne som var samlet langs grensene til den arabiske halvøy. Han

stiller det jeg oppfatter som et retorisk spørsmål om ikke marsjen mot de vantro burde være den ultimate prioriteten når de vantro inntar et muslimsk land (Azzam, 1979). Han presiserer verset fra Koranen 9:41 hvor det står «... *lette eller tunge ...*», og sier at Allah ikke godtok unnskyldninger. Azzam viser også til at Koranen når han ønsker å bevise at det er en plikt å støtte muslimer som trenger hjelp i religionen «... *Men om de søker deres hjelp i religionen, så påhviler det dere å hjelpe dem ...*» (Koranen 8:72), og dette er en setning han overfører til at muslimer har en plikt til å hjelpe muslimer mot vantros invasjoner (Azzam, 1979). Han trekker også frem verset «*Og kjemp mot dem inntil det ikke lenger er forfølgelse, og religionen bare er for Allah. Og om de avholder seg fra å kjempe, så ser Allah visselig hva de gjør.*» (Koranen 8:39). Alle disse versene som trekkes frem handler om å kjempe for religionen og mot forfølgelsen fra de vantro. Azzam argumenterer med at dette viser at om de vantro angriper og kontrollerer et land, så vil folket være i fare, og den religiøse troen blir mer utsatt for tvil. Krig blir da en plikt for å beskytte religionen og liv (Azzam, 1979).

Azzam bruker også Koranen til å rettferdiggjøre kamp mellom muslimer, der den ene part har begått overgrep mot den andre. «*Og hvis to parter blant de troende strides, så stift fred mellom dem. Hvis en av dem deretter begår overgrep mot den andre, så bekjemp den som begår overgrep, inntil den vender tilbake til Allahs befaling. Så hvis den vender tilbake, slutt da fred mellom dem med rettferdighet, og behandle dem likt, for Allah elsker visselig de rettferdige.*» (Koranen 49:9). Han bruker videre dette verset til å understreke sitt poeng om at man må bekjempe de vantro. For hvis Allah har gjort det til en plikt å bekjempe muslimer som har gjort feil mot islam, så stiller Azzam spørsmålet om ikke dette også må være en plikt når en vantro nasjon er begår overgrep mot muslimer (Azzam, 1979). Han trekker frem enda vers til fra Koranen for å understreke poenget sitt: «*Lønnen for dem som fører krig mot Allah og Hans Sendebud, og som anstrenger seg for å skape opprør i landet, skal ene og alene være at de drepes eller korsfestes, eller at deres hender og føtter hugges av på motsatt side, eller at de fordrives fra landet. Dette vil være til skjensel for dem i denne verden, og i den kommende vil de lide en betydelig straff.*» (Koranen 5:33). Vi ser her at ordlyden er ganske brutal, og Azzam bruker Koranen sine vers til å begrunne hvorfor han mener det er en muslims plikt, til og med Fard Ayn, å kjempe mot vantro som angriper muslimer, og truer islam.

Azzam mener at om jihad blir Fard Ayn, så trenger du ikke lenger tillatelse fra de du egentlig er underkastet for å delta i jihad. Han skriver at det er en synd som strekker seg til alle muslimer om muslimsk land faller i hendene på de vantro. Han trekker frem blant annet

Afghanistan og Palestina som en større synd enn land som har blitt mistet i tidligere tider, og maner til at muslimer må samles om å hjelpe til i disse områdene (Azzam, 1979). Grunnet nærheten som til Palestina mener han alle arabere burde dra til Palestina å kjempe der. Om dette er umulig må de reise til Afghanistan. For alle andre muslimer, må de starte i Afghanistan. Azzam skriver at Palestina er viktigere for islam, men at Afghanistan er der de burde starte. Dette begrunner han med at samlingen av ulike grupper mujahedin, med et felles islamsk budskap. Han liker at islamistene har tatt kontroll over slagmarken og at de ikke tar imot hjelp fra de vantro. Videre begrunner han Afghanistan som utgangspunktet fordi Palestina er mer lukket, og jødene har kontroll på grensene. Han gir også Allah hyllest for å ha skapt Afghanistan sitt landskap og fjellområder spesielt med jihad i tankene.

I fatwaen bruker Azzam tid på å forklare hvordan han ser på Fard Kifaya og Fard Ayn. Fard Ayn er de viktigste pliktene alle muslimers liv som har med å troen på Allahs ord, ved for eksempel å be fem ganger om dagen, eller å tro at Mohammed var Allahs profet. Han mener du ikke trenger tillatelse fra noen av dine overordnede for å oppfylle din Fard Ayn. Han bruker som eksempel at selv ikke en lærer ville stoppet en elev fra dens tilbedelse av islam. Han bruker tid på dette for å tydeliggjøre at du ikke trenger tillatelse for å drive jihad når jihad blir Fard Ayn. Han bruker Profetens ord fra hadith som eksempel, der Profeten sier at en natt som vakt i Allahs tjeneste er bedre enn tusen netter i bønn og dager i faste (Azzam, 1979).

Abdullah Azzam drar også inn et annet aspekt ved jihad, nemlig jihad gjennom rikdom. Han påpeker at jihad gjennom personen står fremst, men at om mujahedin trenger økonomisk støtte, så er det muslimers plikt til å bidra med det dem kan. Dette argumenterer han at også gjelder om valget er å ha penger til å fore de fattige, eller støtte jihad. Han begrunner det med at det er viktigere å beskytte religionen, enn å beskytte enkeltpersoner (Azzam, 1979). Azzam ser på det å forsømme jihad er like ille som å forsømme fasten og bønnen.

I fatwaen stiller Azzam spørsmål til seg selv som gir et innblikk i hvordan han ser på jihad og hans ønske om at alle muslimer skal delta. Azzam mener at om alle muslimer hadde sett på jihad som Fard Ayn i de okkuperte områdene så kunne de reist seg opp og rensket Palestina for jøder med det samme. Han kritiserer muslimene for å ikke for å se på islam som noe nasjonalt, og begrunner kritikken med at muslimer ikke burde føle mer fellesskap med en muslim enn en annen basert på hvilke landegrenser som en gang ble tegnet opp av vestlige vantro (Azzam, 1979). Azzam argumenterer for at selv om en muslim må slåss alene, så må

han slåss. Så lenge noen slåss vil ikke de vantro seire, og om en man kaster seg selv mot fienden, så påfører han ikke ødeleggelse på seg selv, for i Allahs tjeneste er du ikke holdt ansvarlig for deg selv. Han begrunner dette ved et vers fra Koranen «*Kjemp da for Allahs sak, du er ansvarlig bare for deg selv, og anspor de troende. Kanskje vil Allah holde de vantros krig tilbake, og Allah er sterkest i krig og sterkest til å straffe.*» (Koranen 4:84) (Azzam, 1979).

Azzam tar også opp et problem han har med afghanere. De følger en annen Madhhab enn Azzam, og bruker talismaner og røyker. Azzam erkjenner problemene, men maner til samling like fult. Han begrunner dette med at alle muslimske land lider av at befolkningen ikke er så ren som han ønsker, og at det viktigste må være å bekjempe de vantro. Om Sovjetunionen hadde tatt Afghanistan, så hadde Afghanistan blitt et land for de vantro. Derfor skriver Azzam at han velger den minst onde veien ved å hjelpe Afghanerne. Han trekker også frem at om muslimene hadde reist seg og kjempet i Palestina, så ville ikke landet vært tapt (Azzam, 1979).

Gjennomgående i fatwaen er Azzam sin oppfordring om jihad begrunnet i Koranen og Hadith. Han beskriver nøye hvordan han tolker versene han har valgt ut, og setter dem inn i situasjonen han sto ovenfor i Afghanistan. Han bruker sitater fra tidligere lærde innenfor islam, og viser til tidligere tider der muslimer måtte samle seg for å beskytte troen sin mot de vantro. Måten han begrunner jihad har klare linjer til salafismen og bygger på en overbevisning om at det bare er de tidlige muslimene som levde på den riktige måten.

Jihad mot USA

I 1996 hadde Osama bin Laden og al-Qaida allerede utført flere angrep mot amerikanere og amerikanske allierte som jeg har skrevet om tidligere. Han var på dette tidspunktet forvist fra Saudi-Arabia og Sudan, og levde i det Taliban styrte Afghanistan. Det var herfra han sendte ut et brev til sine muslimske brødre over hele verden der han erklærte jihad mot amerikanerne (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). To år senere, 23. Februar 1998 utsendte Osama bin Laden en fatwa i samarbeid med flere partnere fra jihadist bevegelser, Fazal-ur-Rehman, Ahmed Refai Taha, Mir Hamzah og den nåværende lederen for al-Qaida, Ayman Al-Zawahiri (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998).

Gjennom brevet sitt til alle muslimer beskriver bin Laden en situasjon der han mener jøder og kristne utnytter muslimers eiendom og blod. Han referer til hendelser over hele verden der muslimer har dødd eller mistet eiendom til jøder eller kristne. Han skriver at verden ikke har brydd seg om muslimske tap, og at FN og USA har stått i veien for at de undertrykte kan ta til våpen (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Han trekker frem amerikanernes stadige tilstedeværelse i Saudi-Arabia som den største krisen i islam siden Profeten Mohammed sin død, og betegner tilstedeværelsen som en okkupasjon av noen av de viktigste stedene innenfor islam, Mekka og Medina. Han skriver at muslimske lærde blir tvunget til stillhet, og trekker linjer tilbake til tidligere tider da dette skjedde med store salafistiske personligheter som ibn Taymiyah og ibn Abd al-Salam (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Han beskylder jøder og kristne for å stå bak drap på store muslimske personligheter som mujahedin Abdullah Azzam og Omar Abd al-Rahman, og arrestasjoner av flere prominente lærde. Han setter også seg selv inn i offerrollen og viser til hvordan han og al-Qaida måtte forlate Saudi-Arabia, Pakistan og Sudan, før de fikk beskyttelse i Afghanistan. Bin Laden gir ytre påvirkninger skylden for den økende fattigdommen og på hvordan livet og religionen har blitt presset de siste årene (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Han ser hvordan de arabiske landene blir mer i gjeld, og at oljerikdommen ikke gjenspeiler seg i befolkningen. Han gir også det saudiarabiske regime mye av skylden, og sier de har mistet sin legitimitet. Han begrunner dette med at de har kvittet seg med islamske lover til fordel for menneskeskapte, og ved at de ikke har klart å beskytte landet sitt mot det han ser på som en amerikansk okkupasjon. Bin Laden skriver at folket har forsøkt å få til reformer gjennom politikk, men at den saudiarabiske kongen latterliggjorde dem, og gjorde dermed situasjonen verre. Han stiller spørsmål ved hva det vil si at Saudi-Arabia kjøper flere våpen enn noen andre fra USA, og er deres største handelspartner i Midtøsten, samtidig som de okkuperer Saudi-Arabia og støtter jødernes okkupasjon av Palestina (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Bin Laden ønsker å stoppe dette samarbeidet, og begrunner det med at det vil være å støtte jighaden mot amerikanerne å ta fra dem overskuddet de får av handelen med Saudi-Arabia.

Han maner muslimene til jihad og referer til Koranen og Hadith når han skriver om at gode ting vil skje i himmelen for hellige krigere. Fra Hadith har Profeten sagt at de beste martyrene er de som holder stillingen sin under krigen, og ikke ser vekk før dem blir drept. Det er disse

som vil oppnå de høyeste nivåene i himmelen. Det blir også i dette brevet trukket frem fra Hadith dette med at en martyr er garantert Allahs tilgivelse fra første bloddråpe. En martyr vil også få rikdom og verdighet på dommedag, samt han vil bli giftet med 72 jomfruer, og han vil påvirke 70 av sine familiemedlemmers dommedag positivt (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Bin Laden argumenterer for at jihad ikke er over selv om krigene i Afghanistan og Bosnia-Herzegovina er over. Han har en anekdote om hva engelen Gabriel sa til Mohammed når han la ned sverdet sitt, nemlig at neste kamp allerede ventet. Han ønsker med dette at jihad skal føres mot Israel og amerikanerne, for det er disse han ser på som den største trusselen på islam og dets folk. Han begrunner plikten til å hjelpe ved å trekke frem vers fra Koranen som sier at det er plikt å hjelpe de som søker hjelp mot forfølgelse (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996).

Osama bin Laden sin fatwa om jøder og korsfarere

Etter brevet sitt, der Osama bin Laden erklærte jihad mot USA, gikk han sammen med flere prominente jihadister fra Egypt, Pakistan og Bangladesh om å utsende en fatwa. I fatwaen tar de opp sporet til bin Laden sitt brev, og skriver om hvordan den arabiske halvøy er under angrep, og hvordan muslimer over hele verden blir angrepet av andre nasjoner, uten at muslimene får noe støtte fra andre. De trekker frem et vers fra Koranen der Allah sier at vantro må slaktes overalt man finner dem, for å bygge opp til hovedmålet med fatwaen. Jihadistene lister opp tre fakta som de mener burde være kjent for alle (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998):

1. USA har okkupert Saudi-Arabia og islam sine helligste steder. De styrer staten, og har plyndret landet for rikdom. De bruker basene sine på den arabiske halvøy som en spydspiss for å angripe de muslimske nabolandene.
2. Amerikanerne prøver nok en gang å gå til krig med Irak. Til tross for de tidligere konfliktene og handelsblokadene som har skapt så mye ulykke for muslimene i landet.
3. Amerikanerne ønsker å hjelpe jødernes stat, Israel, ved å ødelegge Irak, som er deres største arabiske naboland, og ved å fragmentere de andre store statene. Gjennom dette vil de arabiske landene stå svake tilbake, og det vil garantere Israels overlevelse og deres pågående okkupasjon av Palestina.

Det argumenteres at disse fakta i seg selv er en deklarasjon om krig mot Allah, hans profet, og det muslimske folk. De viser til lærde som har uttalt at ingenting er viktigere enn troen, utenom å slå tilbake en fiende som angriper religionen og livet (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998).

Det er på dette grunnlaget at de velger å utsende denne fatwaen til alle muslimer. De føler dette gir grunnlag for at det er en individuell religiøs plikt å drepe alle amerikanere, og deres allierte – sivile eller militære – i de landene de har mulighet til å gjøre det. Dette for å frigjøre de hellige stedene i Jerusalem og Mekka, og for å presse de fiendtlige hærene ut av muslimske land, med store tap så de ikke lenger kan true noen muslimer (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998). Jihadistene ønsker, med Allahs hjelp, å kalle på alle muslimer over hele verden til å høre på det de mener å være en ordre fra Allah, om å angripe amerikanske liv og rikdommer hvor hen de måtte befinne seg. De kaller også på muslimene for å angripe de som er allierte med dem, og fortrenge de som står bak dem, slik at de lærer en lekse (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998).

Fatwaen er kortere enn Abdullah Azzam sin var da han erklærte jihad i Afghanistan, og den er veldig tydelig på hva den ønsker av muslimer. Osama bin Laden og de andre jihadistene er korte og konsise når de får tydelig frem at hvis du er enig i de tre fataene som de legger frem, så har du en plikt som muslim til å bli med i jihad mot amerikanerne og deres allierte.

Begrunnelser for global jihad

For å forstå hvordan de tidlige globale jihadistiske lederne begrunnet ideologien sin må vi først forstå hvor de kommer fra. De kommer fra et Midtøsten som ikke har reist seg etter at det Ottomanske riket falt, og har vært offer for vestlig imperialisme (Mohie-Eldin, 2015). Abdulla Azzam vokste opp som frihetskjemper i Palestina, og så på jødene som aggressive okkuperanter av muslimsk land. Både Osama bin Laden og Abdullah Azzam følte tilhørighet til den sunnimuslimske grenen salafisme, der Koranen og Hadith viste hvordan man skulle leve slik som de første muslimene gjorde (Mohie-Eldin, 2015). Mange salafister føler også at religionen er viktigere enn landegrenser, så de føler et fellesskap med alle muslimer. (Azzam, 1979). Når Azzam og bin Laden så hvordan utenforstående, eller vantro, brukte og utnyttet muslimske land tror jeg at dem også følte at de selv ble brukt og utnyttet.

Det første jeg tenker etter å ha gått gjennom disse tekstene mange ganger er at det viktigste for både Azzam og bin Laden er å beskytte religionen sin for utenforstående. De ser på all påvirkning som negativ påvirkning, og stiller seg uforstående til folk som praktiserer på «feil» måte. Vi ser et eksempel på dette når bin Laden i sitt brev til alle muslimer kritiserer Saudi-Arabia for å ha lover som ikke er Sharia, men menneskeskapt (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996), eller når Azzam kritiserer afghanere for å røyke (Azzam, 1979). De føler fellesskap med muslimene, men er kritiske til alt som ikke kan begrunnes i Koranen, og som ikke blir omtalt i Hadith. De ønsker på tross av dette å hjelpe alle sine muslimske brødre. Azzam trekker frem vers fra Koranen som sier «... *Men om de søker deres hjelp i religionen, så påhviler det dere å hjelpe dem ...*» (Koranen 8:72) (Azzam, 1979), mens bin Laden i sitt brev skriver at om de søker hjelp fra forfølgelse, så er det din plikt å hjelpe dem (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Den sterke religiøse troen, og ønsket om å hjelpe et folk de mener blir påvirket av ytre krefter, mener jeg er en av hovedgrunnene til at dem selv ønsker at alle muslimer skal stå sammen i en jihad mot alle disse aktørene som svekker religionen.

Gjennom sin strenge salafistiske overbevisning så dem på det som en plikt å reise til Afghanistan når Sovjetunionen okkuperte landet. Azzam bruker mye tid i sin fatwa på å forklare forskjellen på Fard Kifaya og Fard Ayn, og hvordan jihad kunne bevege seg mellom disse. Han skriver at jihad som en offensiv strategi er Fard Kifaya, men at når det blir defensivt, så utvikler det seg til å bli Fard Ayn. Dette betyr at plikten om å utføre jihad blir enda viktigere, faktisk så viktig at det er på lik linje med bønnen og fasten (Azzam, 1979). Dette betyr ikke at Fard Kifaya ikke er en viktig plikt for muslimer. Azzam døde før bin Ladens globale form for terrorisme startet på 90-tallet, men han beskrev i sin fatwa offensiv jihad som å blant annet å terrorisere de vantro ved å sende en hær minst en gang i året (Azzam, 1979). Dette kan minne mye om den terroren som har utviklet seg blant jihadistiske grupper opp gjennom årene, der jihadistiske grupper sender ut noen personer til å gjennomføre terror. Osama bin Laden lærte nok mye av Abdullah Azzam, og når han i sin egen fatwa skrev at amerikanerne allerede hadde erklært krig mot Allah, hans profeten og islam gjennom sine handlinger (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998), så tror jeg det var en måte å heve statusen til jihad fra Fard Kifaya til Fard Ayn i øynene på hans følgere. For hvordan kan jihad nå være offensiv, når amerikanerne og alle deres allierte har erklært krig mot Allah, hans profet og islam? Ved å hevde dette har bin

Laden og hans jihadistiske allierte gjort alle angrep på vestlige folk og eiendommer, samt deres støttepartnere, til defensiv jihad, og derfor en plikt på lik linje med bønnen og fasten.

Det blir også trukket frem, i alle tekstene, mange sitater fra Koranen og Hadith som omhandler krig. Dette er jo naturlig når tekstene omhandler jihad, men vi ser gjennomgående at sitatene som omhandler krig snakker om plikten din til å krige for Allahs sak, hvordan du blir hedret av Allah om du kriger på hans vegne, og hvordan det er bedre å dø enn å ikke kjempe for Allah. Jeg tenker dette er med på å overbevise dem selv og andre om at handlingene deres er noe gudommelig. Gjennom global jihad, så reiser mange langt for å kjempe for folk de ikke har noe annet til felles med enn religionen deres. For å begrunne disse handlingene er jihadistene nødt til å gjøre handlingene i seg selv religiøse for å få med seg folk. Salafismen er mer utbredt enn sin undergren, jihadismen, og det ligger til grunn i salafismen at endring er farlig for religionen. Ytre påvirkning, eller nye tanker innenfra vil trekke religionen i en retning som ikke lenger tolker Koranen bokstavelig. For meg virker det derfor som om salafistene generelt, men kanskje jihadistene spesielt, ser på all ytre påvirkning av muslimer som et angrep på religionen, og på islam som et samfunn. Bin Laden og de andre jihadistene som utsendte en fatwa prøver derfor å vise hvordan det muslimske samfunnet er truet (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998), og i brevet til alle muslimer prøver han også å forklare folkets krav om reformasjon ble latterliggjort av den saudiarabiske kongen (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Begrunnelsen for dette tror jeg er at han ønsker å vise at man ikke bare kan drive politikk for å få til endring, men at det krever handling. Dette kan være med å påvirke en annen undergren av salafismen, nemlig aktivistene.

Så til problemstillingen: ***Hvordan begrunnet tidlige globale jihadistiske ledere sine ideologier gjennom utsendte brev og fatwa?*** Ideologiene til disse globale jihadistiske lederne er i all hovedsak begrunnet i Koranen, Hadith og deres salafistiske tolkninger av islam. De begrunner deres mangel på støtte for sine ekstreme syn på utenforstående, og skylder på amerikanerne når islamske lærde blir arrestert for å sympatisere med deres syn, og gi sin støtte til deres ekstreme handlinger (Bin Laden, Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans, 1996). Mens Azzam hadde en tydelig fiende i Sovjetunionen, så har bin Laden skapt seg hovedfiender av Israel og USA, men også mer diffuse fiender i alle deres støttepartnere. De begge mener det er alle muslimers plikt å fordrive disse fiendene fra muslimske land, og de begrunner det med at de er en fare for religionen. Jihadistene mener at alle muslimer må samle seg, slik de var under de første muslimene på 600-800-tallet. De ser

på det som den eneste måten at religionen ikke skal bli ødelagt og skitnet til av vantro. Når Osama bin Laden og andre prominente jihadister skrev i sin fatwa at USA hadde erklært krig mot Allah, hans profet og islam, så begrunnet de dette med amerikanernes tilstedeværelse på den arabiske halvøy var en okkupasjon, de brukte den okkupasjonen til å videre angripe muslimske land og dette ga jødene i Israel fred til å fortsatt okkupere Palestina. Dette så de på som en krigserklæring gjennom handlinger, og de kunne derfor erklære at jihad nå var en plikt for alle troende muslimer (Bin Laden, Fazal-ur-Rehman, Taha, Hamzah, & Al-Zawahiri, 1998), og hvis vi ser dette i sammenheng med Azzam sin fatwa, så kan dette også begrunnes i at jihad nå vil være å anse som Fard Ayn frem til de vantro er overvunnet og sendt ut av de muslimske land, ute av stand til å angripe muslimene igjen (Azzam, 1979).

Referanser

- Andersen, A., Rosland, S., Ryymin, T., & Skålevåg, S. (2017). *Å gripe fortida - Innføring i historisk forståing og metode*. Fagernes: Det Norske Samlaget.
- Anonym. (u.d.). *A Biography of Osama bin Laden*. Hentet fra Frontline: <https://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/binladen/who/bio.html>
- Azzam, A. (1979). *Document - Defence of the Muslim Lands*. Hentet fra Religioscope: <https://english.religion.info/2002/02/01/document-defence-of-the-muslim-lands/>
- Barack Obama Presidential Library. (2011, Mai 2). *Death of Osama bin Laden*. Hentet fra National Archives: <https://www.obamalibrary.gov/timeline/item/death-osama-bin-laden>
- BBC. (2011, Mai 2). *Obituary: Osama Bin Laden*. Hentet fra bbc.com: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-10741005>
- Bergen, P. (2021, September 11). *Osama bin Laden changed history on 9/11, but not in the ways he expected*. Hentet fra cnn.com: <https://edition.cnn.com/2021/09/11/opinions/osama-bin-laden-changed-history-bergen/index.html>
- Bin Laden, O. (1996). *Osama bin Laden's Declaration of Jihad Against Americans*. Hentet fra 911memorial.org: https://www.911memorial.org/sites/default/files/inline-files/1996%20Osama%20bin%20Laden%27s%201996%20Fatwa%20against%20United%20States_0.pdf
- Bin Laden, O., Fazal-ur-Rehman, Taha, A. R., Hamzah, M., & Al-Zawahiri, A. (1998, Februar 23). *Jihad Against Jews and Crusaders*. Hentet fra Federation og American Scientists: <https://irp.fas.org/world/para/docs/980223-fatwa.htm>
- Chulov, M. (2018, August 3). *My son, Osama: the al-Qaida leader's mother speaks for the first time*. Hentet fra theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/03/osama-bin-laden-mother-speaks-out-family-interview>

- Dørum, K. (2021). Noreg og verda (1945-2020). I J. R. Myking, D. Hundstad, S. I. Angell, & K. Dørum, *Kvifor vart det slik? - Norsk historie gjennom 10 000år* (ss. 335-366). Oslo: Cappelen damm.
- FN-sambandet. (2022, Mars 7). *Irak-krigen 2003*. Hentet fra FN-sambandet:
<https://www.fn.no/Konflikter/irak-krigen-2003>
- George W. Bush Presidential Library And Museum. (2001, October 11). *Global War on Terror*. Hentet fra National Archives:
<https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>
- Hatlen, J. (2020). *Historiens kode - Veien til historisk forståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- History.com Editors. (2009, December 30). *Osama bin Laden*. Hentet fra History:
<https://www.history.com/topics/21st-century/osama-bin-laden>
- Haass, R. (2020). *The World - A Brief Introduction*. New York: Penguin Press.
- Ibn Taymiyyah, S. (1299). *A Principle Concerning Unity and Splitting - the Reason for this, and their Resultant Effects*. Hentet fra tumblr.com:
<https://ibntaymiyyah.tumblr.com/post/42455967130/a-principle-concerning-unity-and-splitting-the>
- Kılınç, T., & Şafak, Y. (2021, Juni 7). *Column In Mouthpiece For Turkey's AKP Commemorates Late Jihadi Leader And Ideologue Abdullah 'Azzam*. Hentet fra Memri tv: <https://www.memri.org/reports/column-mouthpiece-turkeys-akp-commemorates-late-jihadi-leader-and-ideologue-abdullah-azzam>
- McGregor, A. (2003). *"Jihad and the Rifle Alone": 'Abdullah 'Azzam and the Islamist Revolution*. Hentet fra The Journal of Conflict Studies:
<https://journals.lib.unb.ca/index.php/jcs/article/view/219/377>
- Mohie-Eldin, F. (2015). *The Evolution of Salafism: A History of Salafi Doctrine*. Hentet fra Academia.edu:
https://www.academia.edu/31755620/The_Evolution_of_Salafism_A_History_of_Salafi_Doctrine
- Postholm, M., & Jacobsen, D. (2018). *Forskningsmetode - for masterstudenter i lærerutdanning*. Oslo: Cappelen Damm.

- Stanley, T. (2004). *Taqi al-Deen Ahmad Ibn Taymiyya*. Hentet fra Perspectives on World History and Current Events: <http://www.pwhce.org/taymiyyah.html>
- The Week. (2019, September 19). *In Depth - What is Salafism?* Hentet fra theweek.co.uk: <https://www.theweek.co.uk/world-news/6073/what-is-salafism-and-should-we-be-worried-by-it>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læareplan i samfunnsfag SAF01-04*. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/saf01-04/kompetansemaal-og-vurdering/kv147>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læreplan i samfunnsfag - Tverrfaglige temaer*. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/saf01-04/om-faget/tverrfaglige-temaer?lang=nob>
- Verdens Gang. (2003, Februar 25). *Bin Laden Arsenal-fan*. Hentet fra VG: <https://www.vg.no/sport/fotball/i/oRpk9W/bin-laden-arsenal-fan>
- Vogt, K. (2018, Januar 22). *Muhammad Ibn Abd al-Wahhab*. Hentet fra snl.no: https://snl.no/Muhammad_Ibn_Abd_al-Wahhab
- Wander, A. (2008, Juli 13). *A history of terror: Al-Qaeda 1988-2008*. Hentet fra theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2008/jul/13/history.alqaida>